

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 28 februari 1919 kl. 1/2 2 e. m.

*Andra kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 1
i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl.
Maj:t angående lämnande av bidrag till åstadkommande
av samlingslokaler, avsedda att gagna folkets samhälliga
behov och kulturella strävanden.*

I en inom andra kammaren väckt och till dess fjärde tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 260, har herr Anderson i Knapasjö hemställt, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, huruvida samt under vilka former och bestämmelser bidrag skulle kunna lämnas för åstadkommande av samlingslokaler, avsedda att gagna folkets samhälliga behov och kulturella strävanden i sådana landsdelar, där brist härå finnes, som ej annorlunda kan avhjälpas, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda».

I fråga om motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

I första kammaren har herr M. Hellberg vid riksdagarna 1912 och 1913 samt vid 1914 års förra riksdag motionerat i enahanda syfte. *Historik.*

Vid 1912 års riksdag hemställde herr Hellberg (motion nr 5), »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, huruvida samt under vilka former och bestämmelser statsbidrag må kunna lämnas till byggnadsföreningar på landsbygden, vilka bildats för att åstadkomma allmänna samlingslokaler, avsedda att utan hänsyn till partiolikhet tjäna folkets samhälliga behov och kulturella strävanden, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen må föranleda». Motionen hänvisades till statsutskottet, som i sitt utlåtande nr 17 hemställde, att motionen icke måtte av riksdagen bifallas.

Bihang till riksdagens protokoll 1919. 13 saml. 4 avd. 1 häft. (Nr 1.)

Reservation avgavs av herr S. H. Kvarnzelius m. fl., som yrkade på bifall till motionärens förslag. I första kammaren bifölls utskottets hemställan med 80 röster mot 41, som avgåvos för reservationen. I andra kammaren bifölls reservationen med 93 röster mot 86, som avgåvos för utskottets förslag. Sålunda förföll frågan.

Vid 1913 års riksdag hemställde herr Hellberg (motion nr 21), »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, huruvida samt under vilka former och bestämmelser statsunderstöd må kunna lämnas till byggnadsföreningar, vilka bildats för att uppföra allmänna, utanför partimotsatserna ställda, till tjänst för folkets samhälliga behov och kulturella strävanden avsedda samlingslokaler i bygder, som lida brist på sådana lokaler och resurser att själva åstadkomma dem, samt att för riksdagen framlägga det förslag, var till utredningen må föranleda». Även denna motion hänvisades till statsutskottet, som denna gång i sitt utlåtande nr 117 hemställde om bifall till motionärens förslag. Reservation avgavs av herr greve F. Cl:son Wachtmeister m. fl., som yrkade avslag å motionen. I första kammaren bifölls reservationen utan votering. I andra kammaren bifölls utskottets hemställan utan votering. Sålunda förföll frågan även denna gång.

Vid 1914 års förra riksdag hemställde herr Hellberg (motion nr 57), »att riksdagen måtte bevilja ett extra anslag av 25,000 kronor att utdelas i form av statsunderstöd för åstadkommande av allmänna samlingslokaler på landsbygden». Även denna motion hänvisades till statsutskottet men vart på grund av riksdagens upplösning icke behandlad.

Utskottet.

Utskottet finner motionärens framställning väl grundad. I en tid, då samtliga medborgare utan åtskillnad ha rättighet att öva inflytande på alla samhällets angelägenheter, är det utan tvivel ett allmänt intresse av första rang att lämpliga samlingslokaler ställas till medborgarnas förfogande. Både den allmänna kulturnivån och ansvarskänslan gent emot samhället måste hållas så högt som möjligt, och dessa strävanden kunna i avsevärd grad gagnas genom att ge rum åt biblioteks- och föreläsningsverksamhet samt genom sammankomster, där allmänna ekonomiska och kulturella angelägenheter kunna avhandlas. Har man emellertid erkänt, att tillfredsställandet av behovet av samlingslokaler är ett allmänt intresse, så följer därav, att man också måste vara villig att låta det allmänna stödja strävandena att åstadkomma sådana lokaler.

Vilken form det allmännas stöd i nämnda avseende lämpligen bör

äga, anser utskottet sig icke ha anledning att yttra sig om. Det synes utskottet bäst att ge en eventuell kommande utredning full frihet att pröva olika former. Om utskottet sålunda i stort sett delar motionärens uppfattning i den av honom framförda frågan, synes det emellertid utskottet, att motionären icke funnit eu fullt lycklig formulering för sitt yrkande. Utskottet anser det sålunda möjligt, att motionärens uttryck i klämman »som ej annorlunda kan avhjälpas» kunde komma att ge anledning till missförstånd. Om man förutsätter att staten träder till för att hjälpa vissa landsdelar att skaffa samlingslokaler, så lär det bli ganska svårt för den myndighet, som å samhällets vägnar får hand om bidragens lämnande, att i varje särskilt fall utreda, huruvida behovet av en begärd samlingslokal ej på något annat sätt skulle kunna avhjälpas. Motionärens mening har uppenbarligen varit att skaffa garantier mot ett missbruk av statens hjälp. Men det synes utskottet självklart, att en eventuell utredning skall i sina förslag infoga alla behövliga och önskvärda garantier i detta syfte, även om själva yrkandet icke ger åt garantin den formulering motionären föreslagit.

I ovan refererade motion av herr Hellberg från 1913 års riksdag anser utskottet att motionärens önskningsföretag fått en i det hela fullt tillfredsställande formulering. Om därur uteslutas orden »byggnadsföreningar, vilka bildats», och ordet »statsunderstöd» ändras till »statsbidrag», täcker förslaget också fullständigt motionärens tankegång.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

att andra kammaren måtte för sin del besluta, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, huruvida och under vilka former och bestämmelser statsbidrag må kunna lämnas för uppförande av allmänna, utanför partimotsatserna ställda, till tjänst för folkets samhälleliga behov och kulturella strävanden avsedda samlingslokaler i bygder, som lida brist på sådana lokaler och resurser att själva åstadkomma dem, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 28 februari 1919.

Å utskottets vägnar:

GUSTAV MÖLLER.

I förevarande ärendes slutbehandling ha inom utskottet deltagit: herrar *Möller, Olsson* i Rösta*, *Sundling, Karlsson* i Vätö, *Jeppsson, Ryberg, Karlsson* i Sandviken, *Bergström* i Bäckland och *Karlsson* i Vadstena.*

* Icke närvarande vid utlåtandets justering.